บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับหลายๆ ประเทศในระดับสูง สามารถนำเม็ดเงินจากต่างประเทศเข้ามาได้เป็นอย่างอย่างมาก ก่อให้เกิดการลงทุนทั้งในการผลิตและการบริการแก่นักท่องเที่ยว ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้ประชาชน การท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดทิศทางด้านการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ผันแปรไปตามสถานการณ์โลก ซึ่งภาครัฐได้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว จึงมีการกำหนดแนวทางและแผนการตลาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แข็งแกร่งและแตกต่างจากคู่แข่ง เน้นภาพลักษณ์เชิงคุณค่าของไทยสู่จิตใจของนักท่องเที่ยวด้วยเอกลักษณ์ “ความเป็นไทย” พร้อมสร้างสมดุลสู่ความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวใน 3 มิติหลัก คือ มิติโครงสร้างทางการตลาด ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ควบคู่กับการส่งเสริมตลาดคนไทย ขยายตลาดลูกค้าเก่าควบคู่กับการเจาะตลาดลูกค้าใหม่ ให้ความสำคัญกับการกระจายรายได้ การเดินทางทั้งในเชิงพื้นที่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง และช่วงเวลาท่องเที่ยวระหว่าง High Season และ Low Season มิติมูลค่าและคุณค่า ให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าทางการตลาดควบคู่กับการให้คุณค่าทางจิตใจแก่นักท่องเที่ยว มิติประโยชน์จากการดำเนินงานประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดผลเชิงบวกทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์สินค้าการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของไทยให้เกิดมูลค่าในสินค้าและบริการ ที่สามารถเข้าถึงจิตใจและสร้างประสบการณ์ร่วมแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งการทำงานอย่างสร้างสรรค์และการพัฒนาเครือข่ายภาคี การประสานความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับพันธมิตรคู่ค้า การกระชับความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

รวมถึงรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดสุดเขตแดนประเทศไทยด้านฝั่งทะเลอันดามัน ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐเปอร์ลิสและรัฐเคดาห์ สหพันธรัฐมาเลเซีย พื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นเนินเขาและภูเขาสูง โดยมีเทือกเขาสำคัญ ๆ คือ ภูเขาสันกาลาคีรีลาดเอียงลงสู่ทะเลด้านตะวันตก และทิศใต้มีที่ราบแคบๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเล ถัดจากที่ราบลงไปเป็นป่าชายเลน น้ำเค็มขึ้นถึง มีป่าแสมหรือป่าโกงกางอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นจังหวัดสตูล เป็นจังหวัดที่มีลำน้ำสายสั้นๆ ไหลผ่านซึ่งเกิดจากภูเขาโดยรอบ พื้นที่ทางตอนเหนือและทิศตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยภูเขามากมายสลับซับซ้อนโดยมีทิวเขานครศรีธรรมราชแบ่งเขตจังหวัดสตูลกับจังหวัดสงขลา และทิวเขาสันกาลาคีรีแบ่งเขตประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย นอกจากนั้นยังมีภูเขาอยู่กระจัดกระจายในตอนล่างและชายฝั่งตะวันตก ภูเขาที่สำคัญได้แก่ เขาจีน เขาบารัง เขาหัวกาหมิง เขาใหญ่ เขาทะนาน เขาควนกาหลง และเขาโต๊ะพญาวัง ในส่วนของอุทยานแห่งชาติที่สำคัญในจังหวัดสตูลมีจำนวน 3 แห่ง เนื้อที่ประมาณ 1,241,406.25 ไร่ คือ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน อุทยานแห่งชาติตะรุเตา และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

แผนยุทศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2557-2560 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เมืองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชั้นนำของอาเซียน เมืองเกษตรมาตรฐาน เมืองแห่งความสุข” ซึ่งได้มีการกำหนดกรอบนิยามของวิสัยทัศน์ว่า เมืองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชั้นนำของอาเซียน หมายถึง สถานที่ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลมีชื่อเสียงในระดับอาเซียน มีนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ ในอาเซียน และต่างประเทศ และในพื้นที่อื่นๆ มาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจนสามารถสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน และจังหวัด อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดมีความเข้มแข็งเป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยวมีมาตรฐานสากล ชุมชนมีส่วนร่วมมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว และด้วยศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลนั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเป็นมูลค่าหลายล้านบาท ซึ่งข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูลพบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2555 รายได้การท่องเที่ยวอยู่ที่ 5,332.02 ล้านบาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

หมู่เกาะบูโหลน ประกอบด้วยเกาะต่างๆ 8 เกาะ อยู่ในเขตตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ห่างจากชายฝั่งประมาณ 22 กิโลเมตร และอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา เกาะบูโหลนที่มีราษฎรอาศัยมีอยู่ 2 เกาะ คือ เกาะบูโหลนดอน เป็นเกาะที่มีขนาดเล็ก มีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 73 ครัวเรือน ราษฎรมีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน ส่วนเกาะบูโหลนเลซึ่งนับเป็น

เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดนั้นมีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 68 ครัวเรือน มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างดีกว่าเกาะบูโหลนดอน เพราะเกาะบูโหลนเลมีทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวมากกว่าเกาะบูโหลนดอน มีประชากรทั้งสองเกาะรวมจำนวน 467 คน (คณะกรรมการโครงพัฒนาเกาะบูโหลน, 2557) ส่วนใหญ่เป็นชาวเล (อุรักลาโว้ย) นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพทำประมงเป็นหลัก รองลงมาก็มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทั้งเกาะบูโหลนเล และเกาะบูโหลนดอนมีโรงเรียนบ้านเกาะบูโหลนตั้งอยู่ทั้งสองเกาะที่มีชื่อโรงเรียนเดียวกัน มีมัสยิด ไม่มีสถานีอนามัย และไม่มีไฟฟ้าจากสถานีส่ง บนเกาะบูโหลนไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และไม่มีอ่างเก็บน้ำ ราษฎรทั้งสองเกาะมีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพปัญหาความต้องการแตกต่างกันบ้างและคล้ายคลึงกันบ้าง

ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาเกาะบูโหลนเคยเป็นเกาะหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทย เพราะใช้ระยะเวลาในการเดินทางไม่นานเหมือนกับเกาะอื่นๆ อีกทั้งเกาะบูโหลนยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีความเงียบสงบเหมาะแก่การพักผ่อน แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวยังเกาะบูโหลนนั้นจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่จะมาพักผ่อนตามที่พักต่างๆ ที่มีให้บริการ ซึ่งที่พักบนเกาะบูโหลนเลนั้นมีไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 13 แห่ง ประมาณ 150 ห้อง ที่ตั้งกระจายกันอยู่ทั่วเกาะ ซึ่งที่พักทั้งหมดสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 450 คน แต่สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคสำหรับนักท่องเที่ยวนั้น ค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอ และไม่สะดวกสบาย เช่น นักท่องเที่ยวจะสามารถใช้ไฟฟ้าได้โดยอาศัยเครื่องปั่นไฟขนาดเล็กที่ให้บริการเฉพาะเวลากลางคืน ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการ น้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำฝนและน้ำบาดาล ซึ่งมีปัญหาน้ำขุ่น น้ำกร่อย และแห้งขอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง อีกทั้งบนเกาะบูโหลนไม่มีสถานีอนามัยและสถานพยาบาล เนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็ก (คณะกรรมการโครงพัฒนาเกาะบูโหลน, 2557)

ด้วยสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านเกาะบูโหลนที่ได้รับจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนนั้น ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิม เนื่องจากมีคนถิ่นอื่นมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้น และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนเกาะบูโหลนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและความต้องการ ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน เพื่อมุ่งหวังให้ชุมชนเกาะบูโหลนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในมุมมองของประชาชนเกาะบูโหลน จังหวัดสตูล
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวเกาะบูโหลน จังหวัดสตูล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเกาะบูโหลน จังหวัดสตูล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยว และการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเกาะบูโหลน จังหวัดสตูล

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลได้ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกาะบูโหลนเล ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 68 ครัวเรือน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ศึกษาในเขตพื้นที่เกาะบูโหลนเล ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล

คำถามวิจัย

ประชาชนบนเกาะบูโหลนมีความต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือไม่ และจัดการแบบใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากร สร้างความเป็นมิตรภาพที่ดีต่อกัน และสร้างความเจริญก้าวหน้าทางสังคมให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมภายใต้การท่องเที่ยววิถีชุมชนจะช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท และช่วยลดการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าเมือง

3. การจัดการท่องเที่ยวมีส่วนที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรของชุมชน ซึ่งมีผลต่อความภาคภูมิใจ ความสำนึกและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาก่อเกิดเป็นความรักความหวงแหน และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

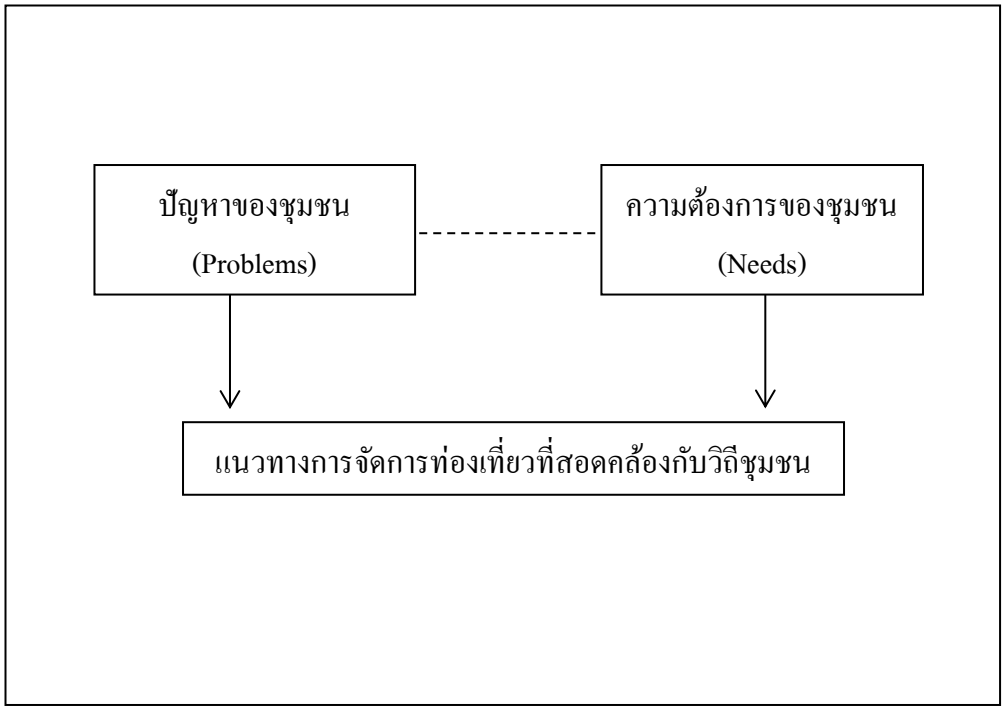

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ในการค้นหาปัญหาและความต้องการในการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน เพื่อให้ได้กระบวนการและวิธีการในการจัดการที่ส่งผลกระทบในด้านลบกับชุมชนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมให้น้อยที่สุด และตรงกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด

นิยามศัพท์

การวิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการ (Needs) หมายถึง ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง และต้องการได้รับการตอบสนอง และเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการนั้นแล้วก็จะพัฒนาไปสู่ความต้องการที่สูงขึ้น ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความต้องการของชุมชนเกาะบูโหลนเล จังหวัดสตูล

2. การจัดการท่องเที่ยว (Tourism Management) หมายถึง การจัดให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการของการทำงานและการใช้ทรัพยากรทางท่องเที่ยว เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนกรณีศึกษาเกาะบูโหลนเล จังหวัดสตูล

3. วิถีชุมชน (Local Life) หมายถึง แบบแผนการดำรงชีวิตของชุมชนเกาะบูโหลนเล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4. เกาะบูโหลน (Bulone Island) หมายถึง เกาะบูโหลนเล จังหวัดสตูล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกห่างจาก ท่าเทียบเรือปากบารา 22 กิโลเมตร เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาเกาะบูโหลน มีชาวเลอาศัยอยู่ 68 ครัวเรือน เป็นเกาะบูโหลนแห่งเดียวที่มีที่พักไว้บริการ และเป็นเกาะที่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยว